

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΝΑ ΜΕΣΟΓΕΙΟ**

Αθήνα 8/4/2020

Εισαγωγή : Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα ενεργειακά εξαρτημένη. Και μάλιστα η εξάρτηση αυτή υπερβαίνει την αντίστοιχη εξάρτηση άλλων Ευρωπαϊκών Κρατών.

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του IENE (www.iene.gr «Ο Ελληνικός Ενεργειακός Τομέας - Ετήσια Έκθεση 2019-Μία Μελέτη του IENE (M03)-σελ.129») το ποσοστό ενεργειακής εξάρτησης φτάνει το 73,6%, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από αντίστοιχη εργασία του καθ. Ανδριοσόπουλου, διευθυντή στο Ερευνητικό Κέντρο Ενεργειακής Διοίκησης στο ESCP (Europe Business School του Λονδίνου) (www.pelop.gr 27/11/2018) που προσδιορίζει την εξάρτηση αυτή στο 74%.

Μεγάλο μέρος αυτών των ενεργειακών εισαγωγών, αποτελούν οι εισαγωγές υδρογονανθράκων (πετρέλαιο-φυσικό αέριο) που ανέρχονται σε ποσοστό > του 98%.

Επενδυτικά σχέδια: Στην προσπάθεια μείωσης της εξάρτησης αυτής και διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού, αλλά και αξιοποίησης πλεονεκτημάτων που δίνει στην χώρα η προσπάθεια διαχρονικού μετασχηματισμού της σε έναν ενεργειακό κόμβο, η Ελλάδα έχει από καιρό ξεκινήσει έργα υποδομής όπως:

- Εκκίνηση από το 2010 της διαδικασίας για την ανακάλυψη, έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων. Ήδη 13 περιοχές έχουν παραχωρηθεί σε μεγάλες Πετρελαϊκές Εταιρίες και οι εργασίες προχωρούν, αν και με σχετικά σημαντικές καθυστερήσεις.
- Μεγέθυνση και αξιοποίηση της ενεργειακής χωρητικότητας σε LNG των εγκαταστάσεων της Ρεβυθούσας. Με αρχική αποθηκευτική ικανότητα 130.000 κ.μ. Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ), αναβαθμίσθηκε πρόσφατα με την κατασκευή τρίτης δεξαμενής το 2018, σε 225.000 κ.μ.
- Συμμετοχή στην κατασκευή του νέου αγωγού φυσικού αερίου TAP (Trans Adriatic Pipeline), που θα μεταφέρει αέριο από το Αζερμπαϊτζάν (Κοίτασμα Σαχ-Ντενιζ) προς την Ευρώπη. Αν και η δυνατότητα παροχής μιας ποσότητας 10 bcm (δισ. κυβ. μετ.) που έχει (με δυνατότητα αναβάθμισης στα 20 bcm), αποτελεί μόνον το 2% του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης, η οποία έχει ανάγκη 500 bcm/έτος, συμβάλλει σε έναν βαθμό στην διαφοροποίηση των πηγών προμήθειας της, η οποία εξαρτάται κυρίως από τις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου.
- Έναρξη εργασιών κατασκευής πλωτής μονάδας FSRU (Floating Storage Regasification Unit) στην Αλεξανδρούπολη, αποθηκευτικής ικανότητας έως 170.000 κυβικών μέτρων ΥΦΑ, που προβλέπεται να αποτελέσει κόμβο επαναεριοποίησης φυσικού αερίου, το οποίο θα μεταφέρεται στο σημείο αυτό ως LNG με πλοία και θα τροφοδοτεί το Εθνικό σύστημα φυσικού

αερίου, αλλά και τον αγωγό IGB (Gas Interconnector Greece-Bulgaria), που θα τροφοδοτεί με αέριο την Βουλγαρία και όχι μόνον.

- Συμμετοχή στο πρόγραμμα του αγωγού EastMed (δυναμικότητας 10 bcm/έτος, μήκους 1900 χλμ. και κόστους περίπου 7 δις. €), ο οποίος θα μεταφέρει φυσικό αέριο, από τα προσφάτως ανακαλυφθέντα κοιτάσματα της ΝΑ Μεσογείου προς την Ευρώπη και του οποίου το μεγαλύτερο μέρος διέρχεται από την Ελληνική υφαλοκρηπίδα και το Ελληνικό έδαφος.

Η πρόσφατη εμφάνιση του κορωνοϊού όμως, εκτός από τις σημαντικές υγειονομικές επιπτώσεις που επέφερε και συνεχίζει να επιφέρει, είχε σαν αντανάκλαση και σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, οι οποίες με την σειρά τους επέφεραν ανακατατάξεις και ανάμικτες επιπτώσεις και στον ενεργειακό σχεδιασμό της χώρας.

Τομέας Υδρογονανθράκων: Μια πρώτη θετική εξέλιξη από την επίδραση του κορωνοϊού για την χώρα μας, ήταν η δραστική μείωση των διεθνών τιμών πετρελαίου (από τα 60\$ το 2014 σε κάτω από 30\$ σήμερα) (Σχ 1).

Σχήμα 1: Πορεία τιμών πετρελαίου από το 2011

Σχετικό άρθρο του ιστότοπου Offshore Technology με το τίτλο: « *How the Covid-19 coronavirus is affecting the offshore industry* »-By Matthew Farmer αναφέρει με γλαφυρότητα:

«Την 1η Ιανουαρίου, ένα βαρέλι αργού πετρελαίου πωλήθηκε για 67,05 \$ στην ανταλλαγή NASDAQ της Νέας Υόρκης. Κατά το χρόνο της γραφής, διαπραγματεύεται σε περίπου 30,00 \$ ανά βαρέλι. Τα αποθέματα πετρελαίου των εταιρειών αξίζουν περίπου το μισό από ότι ήταν στην αρχή του έτους. Η αξία των γιγάντων όπως η BP αντικατοπτρίζεται με αυτό: Σήμερα, το ανώτατο όριο της αγοράς της BP αξίζει το 51% του τι ήταν στις αρχές του Ιανουαρίου».

Η Ελλάδα, μια χώρα που είναι εξαρτώμενη από τις εισαγωγές υδρογονανθράκων κατά 98% περίπου (www.energypress.gr 29/8/19-“ Eurostat: Στο 98% η εξάρτηση της Ελλάδας

από τις εισαγωγές πετρελαίου - Στο 87% για την ΕΕ), έχει σημαντική εκροή συναλλάγματος, που όπως καταγράφεται στην πιο πάνω μελέτη του IENE («Οι εκτιμώμενες ενεργειακές επενδύσεις στην Ελλάδα για την περίοδο 2018-2027», στην σελίδα 14), ανέρχεται σε €45,5 δις. Οι συγκεκριμένες εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη μία σειρά από παραδοχές, συμπεριλαμβανομένης της υπόθεσης ότι η χώρα θα ακολουθεί πορεία ανάπτυξης και όχι ύφεσης την επόμενη δεκαετία, με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της τάξεως του 1,5%. Συνεπώς το γεγονός της μείωσης των τιμών, ασφαλώς επιδρά θετικά στο Εθνικό ισοζύγιο, αφού μειώνει την εξαγωγή συναλλάγματος. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι η οικονομική δυσπραγία, δημιουργεί μείωση της ζήτησης και ενισχύει με τον τρόπο αυτόν ακόμη περισσότερο την μείωση των εισαγωγών.

Παράλληλα όμως δημιουργούνται και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις.

Οι μεγάλες πετρελαϊκές εταιρίες, αντιμετωπίζοντας το φάσμα της δραματικής μείωσης των τιμών, αναγκάζονται να αναστείλουν προγραμματισμένες επενδύσεις στο τομέα αυτόν και στην έρευνα και στην παραγωγή. Παράλληλα λόγω της μη μείωσης της παραγωγής, δημιουργούνται τεράστια αποθέματα, με συνέπεια την ζήτηση νέων αποθηκευτικών χώρων, γεγονός που μειώνει ακόμη περισσότερο τις τιμές και τα έσοδά τους, αφού οι Εταιρίες στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουν την έλλειψη αποθηκευτικών χώρων, αναγκάζονται να πωλούν σε χαμηλότερες τιμές για να αποφύγουν την αποθήκευση. Το γεγονός επιβεβαιώνεται στον ιστότοπο Offshore Technology με τίτλο: « *Offshore companies cut spending for stability during coronavirus*» από τον συγγραφέα Matthew Farmer που αναφέρει:

«Αρκετοί ηγέτες της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου, ανακοίνωσαν περικοπές στις κεφαλαιουχικές δαπάνες (capex), καθώς και στο κόστος. Η συνεχιζόμενη χαμηλή τιμή του πετρελαίου και η πιθανότητα μίας διαρκούς επίδρασης της πανδημίας του Covid-19, οδήγησαν τις εταιρείες σε σημαντικές περικοπές και πολιτικές εξοικονόμησης κόστους».

Επιπλέον «Ο παραγωγός πετρελαίου και φυσικού αερίου Santos, έχει αποκαλύψει σχέδια, ότι για να διατηρήσει την οικονομική του θέση κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού, θα μειώσει τις κεφαλαιουχικές δαπάνες του 2020 (capex) και θα αναβάλει την τελική απόφαση επένδυσης FID (Final Investment Decision) στο σημαντικό σχέδιο Barossa.

Ο παραγωγός αυτός με έδρα την Αυστραλία, δήλωσε ότι θα μειώσει τις συνολικές του κεφαλαιουχικές δαπάνες κατά 550 εκατ. δολάρια περίπου, που αντιπροσωπεύει το 38% του σχεδιαζόμενου προϋπολογισμού του. Θα μειώσει επίσης κατά 50 εκατομμύρια δολάρια το κόστος παραγωγής.

Έχει καθυστερήσει το FID (Final Investment Decision) αξίας 7 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το έργο ανάπτυξης ανοικτής θάλασσας της Barossa, αλλά δεν έχει ακόμη δοθεί νέο χρονοδιάγραμμα. (*Offshore Technology «Santos delays investment decisions and reduces spending»*).

Συμπληρωματικά: «Το ξέσπασμα της ασθένειας του κορωνοϊού, απειλεί να προκαλέσει εκτεταμένη υποστελέχωση και έλλειψη εφοδιασμού στη βιομηχανία

πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και μείωση των επενδύσεων κατά περίπου 30 δισεκατομμύρια δολάρια (£ 23,4 δις) το 2020».

Αυτή είναι η πρόταση της Rystad Energy, η οποία υποδεικνύει ότι ενώ οι ειδικοί δεν γνωρίζουν ακόμα πότε θα επιλυθούν τα αποτελέσματα της επιδημίας, δηλώνουν ότι «η κατάσταση θα επιδεινωθεί από τον Μάρτιο» και προβλέπει ότι ο αντίκτυπος του ιού, θα επηρεάσει ολόκληρη την παγκόσμια βιομηχανία.

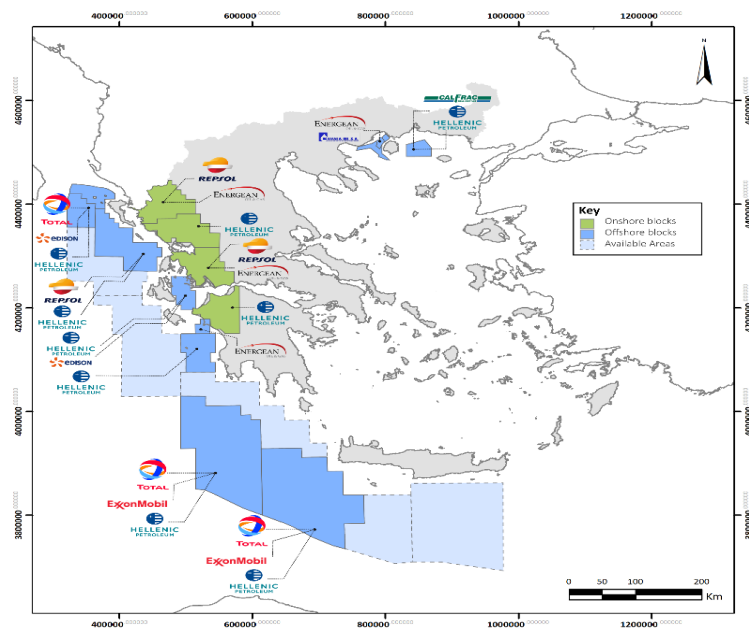
Η εταιρεία ανέφερε ότι οι τιμές του πετρελαίου έχουν μειωθεί κατά σχεδόν 25% φέτος, λόγω της χαμηλότερης ζήτησης και της βραδύτερης αναμενόμενης οικονομικής ανάπτυξης, μια κατάσταση που θα έχει ως αποτέλεσμα οι εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου να μειώσουν τους επενδυτικούς τους προϋπολογισμούς, ιδιαίτερα τους φορείς εκμετάλλευσης σχιστόλιθου στις ΗΠΑ και ορισμένες υπεράκτιες επιχειρήσεις εξερεύνησης και παραγωγής. (<https://www.energylive.com/> «Coronavirus 'to cut 2020 oil and gas investments by \$30bn»).

Παράλληλα λόγω του περιορισμού των μεταφορών που δημιουργούνται λόγω διοικητικών μέτρων, αλλά και λόγω υγειονομικής προστασίας του προσωπικού που ασχολείται με τα μέσα μεταφοράς, εμποδίζεται και η εύκολη κυκλοφορία των προϊόντων, που επιτείνει το πρόβλημα της διάθεσης στους τελικούς καταναλωτές.

Τελευταία, γίνονται προσπάθειες συνεννόησης μεταξύ της Σαουδικής Αραβίας και της Ρωσίας, για παύση του μεταξύ τους ανταγωνισμού, σε μια κοινή προσπάθεια μείωσης της παραγωγής και ανάκαμψης των τιμών, με παράλληλη μείωση της ανάγκης για εξεύρεση νέων αποθηκευτικών χώρων.

Η Ελλάδα, που δεν μπορεί να θεωρηθεί πετρελαιοπαραγωγός χώρα (η παραγωγή του Πρίνου είναι σήμερα μόλις 2.500 βαρ/ημ.), ενώ οι ανάγκες της χώρας που καλύπτονται από εισαγωγές είναι 370-400 χιλ. βαρ./ημ., δεν αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα .

Όμως, ενώ με μεγάλες δυσκολίες κατάφερε να βάλει σε μια τροχιά την έρευνα υδρογονανθράκων, με τις παραχωρήσεις περιοχών σε μεγάλες πετρελαϊκές Εταιρίες (Exxon Mobil, Total, Repsol, Edison, ΕΛΠΕ κλπ.) (Σχ. 2), με την προοπτική της ανακάλυψης και παραγωγής υδρογονανθράκων, που θα μειώσουν την ενεργειακή εξάρτηση, αντιμετωπίζει το φάσμα αν όχι ακύρωσης, αλλά τουλάχιστον περαιτέρω επιβράδυνσης των μελλοντικών επενδύσεων- που καταγράφουν ήδη σημαντικές καθυστερήσεις από άλλες αιτίες - επιτείνοντας με τον τρόπο αυτόν την ανάσχεση στην πολύτιμη γρήγορη αξιοποίηση και παραγωγή των σχετικών πόρων.

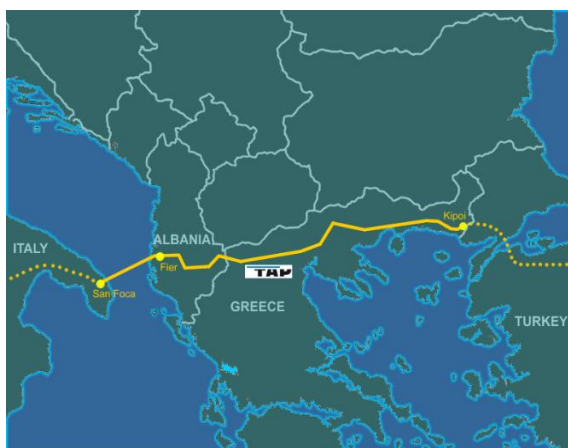
Σχήμα 2: Παραχωρήσεις περιοχών της Ελλάδας για έρευνα υδρογονανθράκων.

Φυσικό αέριο: Στο φυσικό αέριο όπως και στο πετρέλαιο, η Ελλάδα εξαρτάται κυρίως από τις εισαγωγές (σχεδόν 100%). Η ετήσια κατανάλωση των 4 bcm/έτος (δισ. κυβ. μέτρα) καλύπτεται κυρίως από την Ρωσία (65%), την Αλγερία (17%) (μέσω ΥΦΑ) και την Τουρκία (16%) Το αέριο αυτό, που προέρχεται από το Αζερμπαϊτζάν, διέρχεται από την Τουρκία και παρέχεται στην Ελλάδα μέσω της Τουρκικής Εταιρίας ΒΟΤΑΣ. Για την προμήθειά του από την Ρωσία, κατασκευάστηκε αγωγός στον άξονα Βορράς -Νότος μήκους 512 χλμ., και μέσω της ΔΕΠΑ που ιδρύθηκε το 1988, άρχισε το 1994 η πρώτη πώληση ποσοτήτων στην ΔΕΗ και εν συνεχεία έγινε η περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου. (Σχ. 3).

Συγχρόνως στην προσπάθεια διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού, βρίσκεται στο τελικό στάδιο κατασκευής ο αγωγός TAP (Trans Adriatic Pipeline), στον άξονα Ανατολή-Δύση, ο οποίος θα μεταφέρει αέριο της τάξης των 10 bcm (δισ. κυβ. μετ./έτος) από το Αζερμπαϊτζάν μέσω Τουρκίας, Ελλάδας και Ιταλίας στην υπόλοιπη Ευρώπη.(Σχ.4).

Σχήμα 3: Αγωγός Φ.Α Ελλάδας

Σχήμα 4: Αγωγός TAP

Αν και οι βασικές επενδύσεις υποδομής στα πιο πάνω έργα έχουν γίνει, ο κίνδυνος από την εμφάνιση του κορωνοϊού εστιάζεται στο ότι η αναμενομένη μείωση της ζήτησης, θα οδηγήσει την χώρα στο να μην μπορέσει να ανταποκριθεί στην εκπλήρωση των υπογραφέντων συμβολαίων για την απορρόφηση προκαθορισμένων (έστω και αν οι τιμές θα συμπιέζονται) και συμφωνηθέντων ποσοτήτων, με σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. («Coronavirus Demand Impacts in Focus as Natural Gas Futures Slump Early» Jeremiah Shelor, March 16, 2020)

Κίνδυνοι παρουσιάζονται επίσης μακροπρόθεσμα, Ιδιαίτερα στην περίπτωση ανάγκης αναβάθμισης της παροχетеυτικότητας του TAP στα 20 bcm, καθώς και στην ανάπτυξη επιπλέον διασυνδετηρίων αγωγών (IBS, IAP, IBS), που θα απαιτήσει περισσότερες ποσότητες αερίου. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αναπτυχθούν και άλλα κοιτάσματα της Κασπίας (Shafag- Asiman, Absheron κλπ) . Φαίνεται όμως ότι η δεύτερη αυτή φάση, λόγω των χαμηλών τιμών πετρελαίου που δημιουργεί η έλλειψη της ζήτησης, καθυστερεί σημαντικά τις απαιτούμενες επενδύσεις, με το δεδομένο ότι για να πραγματοποιηθούν και να αποφέρουν κέρδος, προϋποθέτουν ότι η τιμή του πετρελαίου να είναι τουλάχιστον 60\$/βαρ.

Σημαντικό επίσης θέμα για την ενεργειακή επάρκεια αλλά και αναβάθμιση της χώρας, αποτελεί η αξιοποίηση της υπόγειας αποθήκης αερίου (UGS -Underground Gas Storage) της Καβάλας (Σχ. 5). Η περιοχή αποτελεί έναν γεωλογικό σχηματισμό σε απόσταση 11 περίπου χλμ. Νοτιοδυτικά των εγκαταστάσεων του Πρίνου και σε ένα βάθος 1700 μέτρων περίπου, επιφανείας 5 τετρ. χλμ., απ' όπου αντλήθηκαν κατά το παρελθόν περίπου 1 δις. κυβ. μετ. φυσικού αερίου. Σήμερα η αναμενομένη αξιοποίηση της ως υπόγειας αποθήκης, βάσει μιας εκτιμώμενης επένδυσης 350-400 εκατ. €, αναμένεται να ενισχύσει την ασφάλεια ανεφοδιασμού της ενεργειακής αγοράς.

Όπως υπολογίζεται σε σχετικές μελέτες, θα μπορεί να διακινεί ετήσια, τουλάχιστον 360 εκ Nm³ (Normal m³) και να ισορροπεί τις πιθανές ελλείψεις, διοχετεύοντας στο δίκτυο περίπου 4-7 εκατ. κυβ. μετ. αερίου/ημ., αποτελώντας έναν βασικό ρυθμιστικό παράγοντά, με το δεδομένο ότι βρίσκεται σε χαρακτηριστικό σημείο διάβασης κεντρικών αγωγών (TAP, κεντρικός ΔΕΠΑ, κλπ.). Η στασιμότητα που υπήρχε τους τελευταίους μήνες, δημιουργούσε φόβους ότι δεν θα μπορούσε να ενταχθεί σύντομα στα έργα PCI (Projects of Common Interest) της Ε.Ε για να χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα Connecting Europe Facility (CEF) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι το σχετικό αίτημα θα έπρεπε να υποβληθεί πριν λήξει το 2020.

Η υπογραφή όμως στις 26/3/2020 της σχετικής ΚΥΑ για τον καθορισμό της διαδικασίας και των προϋποθέσεων παραχώρησης της χρήσης, ανάπτυξης και εκμετάλλευσης της υπόγειας αυτής αποθήκης, ενεργοποίησε την προοπτική για την υλοποίηση. Η πορεία της επένδυσης αυτής φαίνεται να μην απειλείται άμεσα λόγω του στρατηγικού της χαρακτήρα, αλλά τίποτα δεν αποκλείεται αν συνεχιστεί για πολύ καιρό η επίδραση του κορωνοϊού.

Σχήμα 5: Θέση της υπόγειας αποθήκης αερίου (UGS) στην Καβάλα

Θέσεις εργασίας: Δεύτερο χαρακτηριστικό, αποτελεί το γενικότερο πρόβλημα της επίπτωσης του κορωνοϊού στον ανθρώπινο παράγοντα, η οποία δημιουργεί παράλληλα θέματα ασφαλείας στην απασχόληση του στον ενεργειακό τομέα, και ιδιαίτερα στον τομέα της έρευνας και παραγωγής. Και αυτό διότι έμπειρο και με υψηλή εξειδίκευση τεχνικό προσωπικό, στην περίπτωση προσβολής του από τον ιό, θα πρέπει να αποχωρήσει και να απομονωθεί από τις εργασίες, δημιουργώντας ιδιαίτερα κενά και προβλήματα στον εξειδικευμένο τομέα των ερευνών.

«Οι υπάλληλοι της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου της Νέας Ζηλανδίας έχουν δημιουργήσει σημαντικό πρόβλημα, καθώς οι περιορισμοί ταξιδιού των 14 ημερών μεμονωμένης απομόνωσης λόγω του κορωνοϊού δημιουργούν χάος στην ικανότητά τους να δουλεύουν». (*“Coronavirus: Oil and gas industry workers and the impact of self-isolation restrictions by Mike Watson 11:46, Mar 19 2020” ιστοσελίδα stuff*). Ομοίως :

«Η βρετανική ένωση υπεράκτιων εργαζομένων στην ενέργεια RMT, προτρέπει τη βρετανική κυβέρνηση να βοηθήσει την υπεράκτια βιομηχανία εν μέσω της πανδημίας του κορωνοϊού. Λέει ότι χρειάζεται βοήθεια για την πρόληψη "καταστροφικών" απωλειών θέσεων εργασίας και ελλείψεων δεξιοτήτων στο UK offshore (Υπεράκτιες δραστηριότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο). Η Ένωση επιθυμεί, όπως η κυβέρνηση προβεί σε μια νέα υπεράκτια βιομηχανική στρατηγική για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, σε συνεργασία με υπεράκτιες ενώσεις και βιομηχανίες». (*Offshore Technology: «RMT union warns of ‘catastrophic’ job losses due to coronavirus»*).

"Η κρατική εταιρεία ενέργειας Equinor της Νορβηγίας, έχει δημιουργήσει ένα τμήμα ειδικά για να ανταποκριθεί στο COVID-19, με τον πρωταρχικό στόχο την διατήρηση της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου και των θέσεων εργασίας που υποστηρίζει στη Βόρεια Θάλασσα σήμερα. (*Offshore Technology- “UK Union urges government for new offshore strategy”*).

Το RMT (Union of Rail, Maritime and Transport workers) ζητεί την επείγουσα δράση, για την προστασία της αλυσίδας εφοδιασμού πετρελαίου και φυσικού αερίου της Βρετανίας από την κατάρρευση κατά τη διάρκεια της επιδημίας του κορωνοϊού και της συντριβής της τιμής του πετρελαίου. *RMT(Offshore Technology)*

Η υπεράκτια τεχνολογία (Offshore), εξετάζει τα μέτρα που έχουν τεθεί σε εφαρμογή και προβλέπει τις πιθανές μελλοντικές επιπτώσεις του κορωνοϊού Covid-19 στη βιομηχανία ανοικτής θάλασσας.

«Παρακολουθούμε προσεκτικά την κατάσταση και έχουμε καθιερώσει διαδικασίες για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων Covid-19 στις επιχειρήσεις μας. Οι εργασίες στην εξέδρα προχωρούν στην παραγωγή ως κανονική, αλλά οι μη κρίσιμες εργασίες χρησιμοποιούν μειωμένο ανθρώπινο δυναμικό». Η Νορβηγική εταιρία πετρελαίου και αερίου Equinor, δήλωσε ότι ζήτησε από μέρος του προσωπικού να εργαστεί από το σπίτι και έχει επιβάλει ταξιδιωτικούς περιορισμούς. (*Offshore Technology-“How the Covid-19 coronavirus is affecting the offshore industry”- By Matthew Farmer*).

Το δεδομένο αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στην χώρα μας αλλά και στην Κύπρο. Στον τομέα αυτόν στην Ελλάδα ήδη απασχολείται σημαντικό επιστημονικό προσωπικό αλλά και βοηθητικό κυρίως από την Καβάλα, που συμβάλλει στις παραγωγικές εργασίες του Πρίνου, αλλά και στα άλλα εν εξελίξει ερευνητικά προγράμματα των ξένων εταιριών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Όπως δήλωσε ο Διευθύνων σύμβουλος της Energean : «Ήταν μια χρονιά στην οποία η Energean αποφάσισε, να αναβάλει προγραμματισμένες επενδύσεις και να "λύσει" το γεωτρύπανο Energean Force από τις εξέδρες, ακριβώς λόγω του ασύμφορου της λειτουργίας του. Η εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα να έχει ήδη μειωθεί το ανθρώπινο δυναμικό περίπου κατά 40 εργαζόμενους, σε μια προσπάθεια να διατηρηθεί η παραγωγή στον Κόλπο της Καβάλας, ενώ συνολικά η εταιρεία μείωσε κατά 80 εκατ. δολάρια το επενδυτικό της πρόγραμμα στα κοιτάσματα του Πρίνου». (*“Στα συμβόλαια αερίου ποντάρει η Energean για να αντέξει στην κρίση - Μεγάλο βαρίδι για την εταιρεία ο Πρίνος” energypress 19 03 2020 | 12:48*)

Επιπτώσεις υπάρχουν και στα εξειδικευμένα εργαστήρια, Ελληνικά Πανεπιστήμια και τεχνικές εταιρίες που πραγματοποιούν ποιοτικούς ελέγχους και απαραίτητες προκαταρκτικές εργασίες που έχουν σχέση με την έρευνα των υδρογονανθράκων. Ο κίνδυνος να περιπέσει σε αδράνεια το προσωπικό αυτό, αν δεν αναληφθούν σημαντικές δράσεις διατήρησης, μπορεί να οδηγήσει σε απολύσεις, που θα επιτείνουν το πρόβλημα της ανεργίας.

Υγροποιημένο Φυσικό αέριο (ΥΦΑ): Το υγροποιημένο φυσικό αέριο, καθώς και οι τερματικοί σταθμοί αποθήκευσης αυτού και επαναεριοποίησης του (Ρεβυθούσα και ο σχεδιαζόμενος FSRU Αλεξανδρούπολης), φαίνεται ότι στο μέλλον θα αρχίσουν να επηρεάζονται από την εξάπλωση του κορωνοϊού. Αναφέρεται ότι :

« Η εξάπλωση του Covid-19 έχει επηρεάσει σημαντικά τον παγκόσμιο τομέα ΥΦΑ, συμπεριλαμβανομένων των φορέων εκμετάλλευσης των τερματικών σταθμών επαναεριοποίησης ΥΦΑ. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι περισσότεροι από τους επερχόμενους τερματικούς σταθμούς επαναεριοποίησης LNG που αναμένεται να αρχίσουν να λειτουργούν το 2020 βρίσκονται σε μεγάλα κέντρα ζήτησης (η οποία μειώνεται) στην Ασία, όπως η Κίνα και η Ινδία .(*Offshore Technology-“Covid-19 could delay progress of upcoming LNG regasification projects in 2020” By GlobalData Energy*).

Εν τω μεταξύ, πολλοί φοβούνται ότι η πανδημία Covid-19, πρόκειται να φέρει στάση στην παγκόσμια οικονομία, η οποία δύσκολα θα συμβάλει στη λήψη τελικών

επενδυτικών αποφάσεων σε έργα αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων σε έργα σχετικά με το ΥΦΑ. Όπως και άλλα έργα, το εργοστάσιο υγροποίησης Φυσικού αερίου Charles LNG στην Λουιζιάνα των ΗΠΑ_ μπορεί να έχει επιπλέον καθυστέρηση. («Giant LNG Projects Face Coronavirus Death Or Delay By Irina Slav - Mar 17, 2020, 4 www.oilprice.com).

Πάντως τα τελευταία νέα από τη πρόοδο των εργασιών του FSRU στην Αλεξανδρούπολη είναι ενθαρρυντικά, με το δεδομένο ότι ολοκληρώθηκαν και τα απαιτούμενα τεστ (energypress Θεόδωρης Παναγούλης 26 03 2020 “ Με ικανές δεσμεύσεις, στα επίπεδα των 2,6 bcm, έκλεισε το market test για το FSRU της Αλεξανδρούπολης”). Και ήδη εγκρίθηκε πρόσφατα δάνειο 109 εκατ. € από την EIB (European Investment Bank) για την κατασκευή του IGB (www.energypress.com EIB: Έτοιμο προς εκταμίευση το δάνειο των 109 εκατ. ευρώ για τον IGB 27/3/20220).

Περιβάλλον-ΑΠΕ: Υπάρχουν όμως και απόψεις, οι οποίες διακρίνουν πίσω από τις αρνητικές επιπτώσεις της λαίλαπας του Covid-19, ευκαιρίες, για την αξιοποίηση νέων μορφών καθαρής ενέργειας. Ο συγγραφέας Daniel Cohan αναφέρει χαρακτηριστικά : «Καθώς οι εταιρείες πετρελαίου αγωνίζονται, η εμπειρογνομosύνη τους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα. Η τεχνολογία που απαιτείται για τις υπεράκτιες πλατφόρμες γεώτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τον ανοικτό αιολικό άνεμο. Οι οριζόντιες τεχνολογίες γεώτρησης που χρησιμοποιούνται για τη διασταύρωση θα μπορούσαν επίσης να αξιοποιήσουν τη γεωθερμική ενέργεια». (“ Coronavirus crisis opens new paths toward clean energy”By Daniel Cohan, opinion contributor 15/3/20- www.thehill.com).

Δηλώσεις από άλλη πηγή αναφέρουν: «Καθώς ο εκτελεστικός διευθυντής της Greenpeace του Ηνωμένου Βασιλείου, John Sauven, περίμενε μια ευθυμηγορία που θα μπορούσε να τον στείλει στη φυλακή, εστιάζοντας πρόσφατα στις δραματικές αλλαγές που προκάλεσε η πανδημία των κορωνοϊών, είπε ότι οι εταιρείες και οι κυβερνήσεις πρέπει να «αρπάξουν την τρέχουσα ευκαιρία» για να σταματήσουν την υπερθέρμανση του πλανήτη. Ωστόσο, το Ελεγκτικό Συνέδριο του Εδιμβούργου την περασμένη εβδομάδα ανέβαλε την ακροαματική ακρόαση, καθώς ο κορωνοϊός (Covid-19) εξαπλώθηκε σε χιλιάδες ανθρώπους στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το δικαστήριο δεν έχει καθορίσει ακόμη νέα ημερομηνία για την ακρόαση». («Greenpeace sees ‘opportunity for change’ as emissions drop» - ιστοσελίδα upstream).

Άλλοι δε, δεν παραλείπουν να εστιάζουν και στις αρνητικές επιπτώσεις που θα έχουν ακόμη και σε αυτές τις καθαρές μορφές ενέργειας: « Σε όλη τη δυναμική τους, οι κλάδοι της καθαρής ενέργειας όπως ηλιακή, αιολική, αποθήκευση ενέργειας και εταιρείες που μετασχηματίζουν το ηλεκτρικό δίκτυο, δεν θα ξεφύγουν από το Covid-19. Οι βιομηχανίες αυτές αντιμετωπίζουν τεράστιες ερωτήσεις σχετικά με κάθε πτυχή της επιχείρησής τους, από τις αλυσίδες εφοδιασμού έως τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού, καθώς και σε ευρύτερα ερωτήματα σχετικά με την οικονομία, ζήτηση ενέργειας και διαθεσιμότητα χρηματοδότησης». (GTM’s Live Coronavirus Blog: The Impact on Clean Energy GTM STAFF MARCH 24, 2020 <https://www.greentechmedia.com/>).

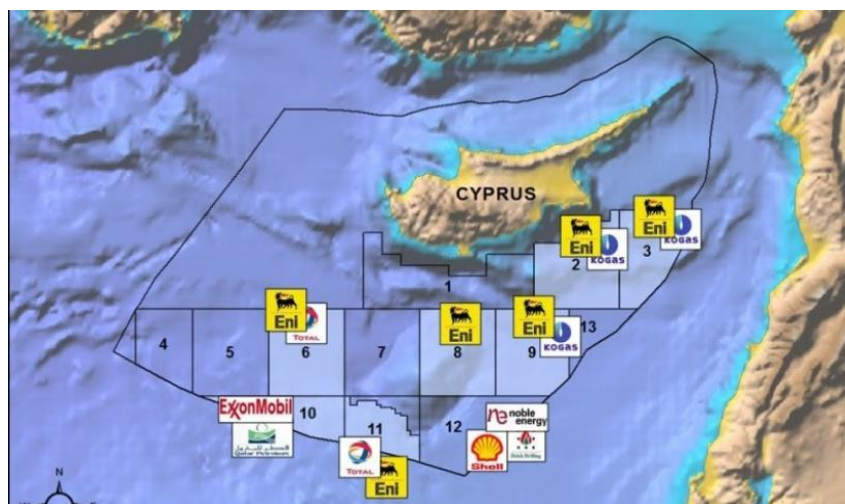
Στην ιστοσελίδα www.energia.gr , σχετικό άρθρο της δημοσιογράφου Μάχης Τράτσα στις 30 Μαρτίου 2020 με τίτλο « Ο Κορωνοϊός «Σκοτώνει» Green Deal, Απολιγνιτοποίηση και ΑΠΕ» μεταξύ άλλων αναφέρει:

«Παράλληλα, προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι εν εξελίξει επενδύσεις σε έργα ΑΠΕ, λόγω της καθυστέρησης ανταπόκρισης από τις αδειοδοτούσες υπηρεσίες, των περιορισμών στις μετακινήσεις του τεχνικού προσωπικού, των καθυστερήσεων στα χρονοδιαγράμματα παράδοσης εξοπλισμών, της αποκατάστασης προβλημάτων σε ήδη λειτουργούντα έργα κλπ.»

Είναι πλέον αναμφισβήτητο γεγονός ότι η ξαφνική εισβολή του κορωνοϊού, δίκην ταύρου εν υαλοπωλείω, αλλά και σαν μια κραυγαλέα περίπτωση «μαύρου κύκνου» (https://el.wikipedia.org/wiki/θεωρία_του_μαύρου_κύκνου_του_συγγραφέα_Nassim_Nicholas_Taleb) έχει προκαλέσει σημαντικές ανατροπές και στον ενεργειακό τομέα.

Ο οργανισμός ICIS αναφέρει χαρακτηριστικά: « Καθώς ο κορωνοϊός εξαπλώνεται σε όλο τον κόσμο και οι χώρες εφαρμόζουν μέτρα περιορισμού, η προσφορά και η ζήτηση ενέργειας διακόπτονται. Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Αυστρία επιβάλλουν απαγορεύσεις και βαριά μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού. Αυτά τα μέτρα είναι πιθανό να πιέσουν τα συμβόλαια άμεσης και βραχυχρόνιας παράδοσης, ιδιαίτερα καθώς ο θερμότερος καιρός μειώνει επίσης τη ζήτηση θέρμανσης. Ο αντίκτυπος που θα έχουν στις αγορές ενέργειας οι δεσμεύσεις ανάκαμψης σε ολόκληρη τη χώρα και η επιβράδυνση της ζήτησης θα εξελίσσονται καθημερινά». (TOPIC PAGE: Coronavirus impact on energy markets- Author: ICIS Editorial-www.icis.com }.

Κύπρος: Σχετικά με την εξέλιξη του ενεργειακού προγράμματος της Κύπρου, φαίνεται ότι μέχρι τώρα δεν υπάρχει κάποια αλλαγή και συνεχίζεται κανονικά. Ήδη έχουν παραχωρηθεί πολλές θαλάσσιες περιοχές (Σχ. 6) σε μεγάλους πετρελαϊκούς ομίλους, που προβλέπεται να ξεκινήσουν σημαντικό κύκλο γεωτρήσεων μέσα στο 2020.

Σχήμα 6 : Παραχωρήσεις περιοχών της Κύπρου για έρευνα υδρογονανθράκων

Επίσης βρίσκονται σε εξέλιξη δραστηριότητες για την υλοποίηση του έργου της κατασκευής του αγωγού EastMed (Σχ. 7).

Σχήμα 7 : Ο αγωγός EastMed

Βέβαια τα σημάδια της παγκόσμιας αποεπένδυσης στον πετρελαϊκό τομέα, μπορεί κάποια στιγμή να έχουν αντίκτυπο και στην Κύπρο. Το γεγονός αυτό συνδυαζόμενο με την ανάγκη υγειονομικής προστασίας του προσωπικού που εργάζεται στο τομέα και όχι μόνον, μπορεί να επιφέρει καθυστερήσεις, οι οποίες αν το πρόβλημα του κορωνοϊού συνεχιστεί, μπορεί να επιφέρουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις.

Συνέδρια που έχουν προγραμματισθεί σχετικά με το αντικείμενο αναβάλλονται, όπως αυτό σχετικά με τον 12ο ενεργειακό διάλογο της ΝΑ Ευρώπη SEED («Postponement of 12th SE Europe Energy Dialogue» www.iene.eu) και καθυστερούν την ανταλλαγή απόψεων και μελλοντικών σχεδιασμών.

Κάτω από την πίεση που δημιουργούν αφενός η ανάγκη γρήγορης ανάπτυξης των ενεργειακών πηγών της ΝΑ Μεσογείου και αφετέρου η ανάσχεση των επενδύσεων λόγω κορωνοϊού, ωθούν πολλούς να σκεφθούν εναλλακτικούς τρόπους αξιοποίησης, μικρότερου επενδυτικού ρίσκου και κόστους, όπως η προώθηση του ανακαλυφθησόμενου αερίου προς τα εργοστάσια ΥΦΑ της Αιγύπτου (Idku και Damietta) για υγροποίηση και εξαγωγή, ή και μέσω κατασκευής αγωγών που θα διέρχονται από την Κύπρο και Τουρκία προς την Ευρώπη, παρακάμπτοντας τον αρχικό στόχο της κατασκευής του κοστοβόρου αγωγού EastMed..

Στην Κύπρο ήδη έχουν ανακαλυφθεί σημαντικά κοιτάσματα αερίου, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση το κοίτασμα "Αφροδίτη" στο οικόπεδο 12, που είναι ώριμο για ανάπτυξη (περ. 4-5 τρις. Κυβικά πόδια), καθώς και το Γλαύκος, Καλυψώ, και το μικρότερο Ονησιφόρος, οι ακριβείς ποσότητες των οποίων αναμένονται να επιβεβαιωθούν με μελλοντικές επιβεβαιωτικές γεωτρήσεις. Παρόλο που έχουν εξαγγελθεί για το 2020, εννέα (9) νέες γεωτρήσεις στην Κυπριακή ΑΟΖ, αυτές φαίνεται να καθυστερούν λόγω των προβλημάτων του κορωνοϊού αλλά και των καθυστερήσεων που προβλέπονται στον ερχομό του γεωτρήπανου. Η προγραμματισμένη γεώτρηση στον στόχο "Κρόνος" στο οικόπεδο 6, που ήταν να ξεκινήσει στις αρχές Απριλίου φαίνεται να καθυστερεί για

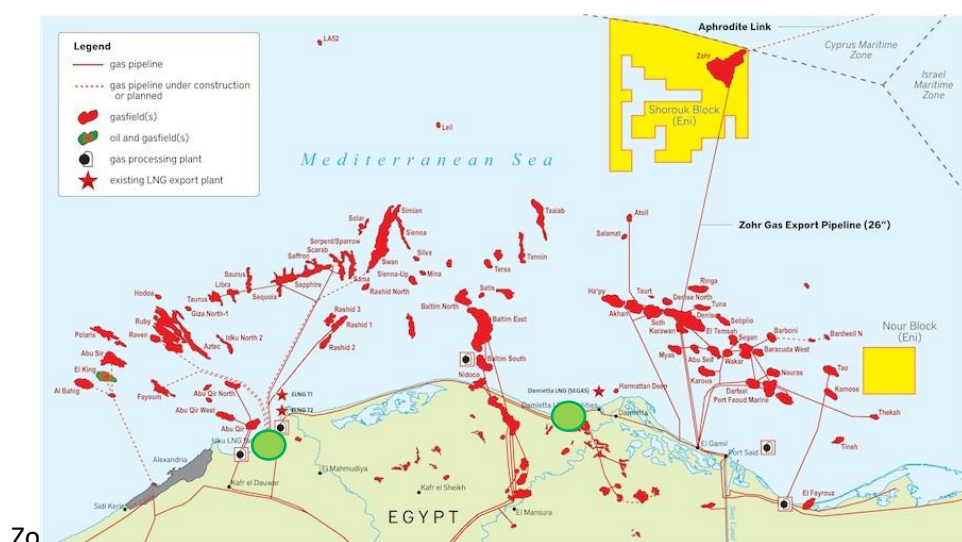
τουλάχιστον έναν μήνα όπως δήλωσε ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ν. Χριστοδουλίδης (Sigmalive network-Σημερινή, Μάριος Πούλλαδος 5/4/2020) .

Επίσης ο προβληματισμός που δημιουργεί ο κορωνοϊός, φαίνεται ότι δεν εμποδίζει να ακούγονται και παράξενες απόψεις σχετικά με την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της ΝΑ Μεσογείου, που για την ώρα και αυτές δεν φαίνεται να επηρεάζουν το ενεργειακό πρόγραμμα της Κύπρου. Στην ιστοσελίδα Filenews «Εξελίξεις στο Κυπριακό για χάρην ενεργειακού» στις 25/3/20) αναφέρεται ότι:

«Τη λογική της συναπόφασης φαίνεται να καλοβλέπουν και διάφοροι τρίτοι και γι' άλλα ζητήματα, όπως εσχάτως με το ζήτημα του κορωνοϊού. Να διαμορφωθεί ένας μηχανισμός, όπως αυτός που προτείνει ο ΟΗΕ για στρατιωτικά θέματα, για «συντονισμό» σε θέματα καθημερινότητας. Αυτό βεβαίως, παραπέμπει όχι στην αναβάθμιση του ψευδοκράτους, αλλά στην υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Εκτός της Κύπρου στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Μεσογείου εξελίσσονται αντίστοιχα ενεργειακά προγράμματα και άλλων χωρών με σκοπό την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών τους (κυρίως φυσικού αερίου) . Κυριότερα εξ αυτών είναι:

Αίγυπτος: Η Αίγυπτος είναι εδώ και πολλά χρόνια μια πετρελαιοπαραγωγός χώρα, με πολλά διαπιστωμένα κοιτάσματα και στην ξηρά αλλά και στην θάλασσα. Αλλά με την πρόσφατη ανακάλυψη του γιγαντιαίου κοιτάσματος Zohr (περίπου 850 bcm) καθώς και την πολλά υποσχόμενη ανάπτυξη του πρόσφατα ανακαλυφθέντος κοιτάσματος Noor-που θεωρείται μεγαλύτερο του Zohr- θα μετατραπεί γρήγορα από από εισαγωγέας ενέργειας σε εξαγωγό (Σχήμα 8).

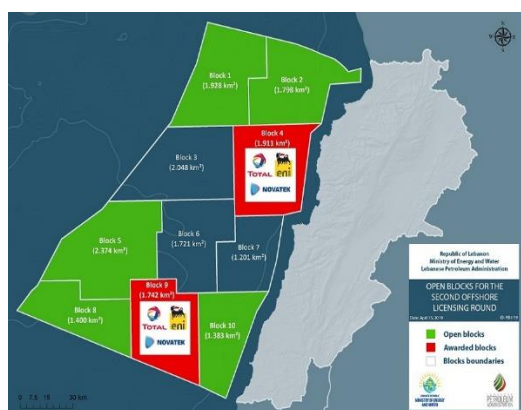

Σχήμα 8: Αιγυπτιακά κοιτάσματα Zohr (Βόρεια) και Noor (Ανατολικά) καθώς και εργοστάσια υγροποίησης Idku (Δυτικά) και Damietta (Ανατολικά)- πράσινοι κύκλοι.

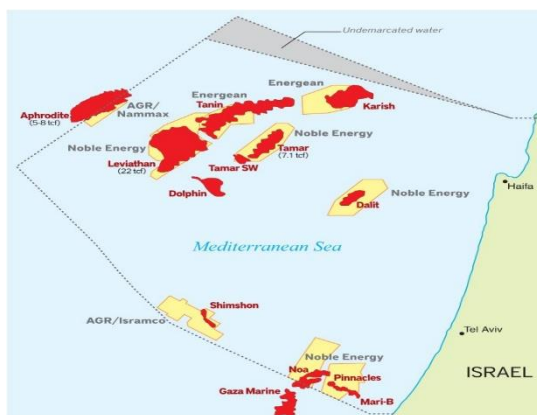
Εκμεταλλεύομενη τα δύο εργοστάσια υγροποίησης στο Idku και στην Damietta (Σχήμα 8 – πράσινοι κύκλοι) και το δίκτυο αγωγών που υπάρχει και αναπτύσσεται, θα μπορεί να το υγροποιεί και να το εξάγει εύκολα προς την διψασμένη για ενέργεια Ευρώπη. Αν και το κοιτάσμα Zohr ήδη έχει αναπτυχθεί και παράγει, εν

τούτοις όλα αυτά τα έργα απειλούνται από την μείωση της ζήτησης, καθώς και από τις υγειονομικές επιπτώσεις που θα φέρει ο κορωνοϊός στους εργαζόμενους. Η μείωση της ζήτησης -αν συνεχιστεί- θα αναστείλει πιθανές επενδύσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη και τα προγραμματιζόμενα έργα αν δεν ανασταλούν τουλάχιστον θα καθυστερήσουν (αν και οι επιπτώσεις στις επενδύσεις στο αέριο είναι μικρότερες από τις αντίστοιχες του πετρελαίου που έχουν ισχυρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα). Η επίδραση του κορωνοϊού σήμερα στην Αίγυπτο είναι μικρή και αυτό εξασφαλίζει την υγεία τουλάχιστον των εργαζομένων στον τομέα.

Λίβανος : Η χώρα αυτή ξεκίνησε με αυτοπεποίθηση, λίγο καιρό πριν την εμφάνιση του κορωνοϊού, μια ερευνητική προσπάθεια στον θαλάσσιο χώρο της ΑΟΖ, για ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη από τις αρχές Μαρτίου, θαλάσσια γεώτρηση με το σκάφος Tungsten Explorer στο οικοπέδο 4 και στον στόχο Byblos-1 . (Σχήμα 9).

Σχήμα 9: Οικόπεδα Λιβάνου

Σχήμα 10: Κοιτάσματα Ισραήλ

Προφανώς και αυτή η διαδικασία λόγω των ίδιων παραγόντων (μείωση ζήτησης-υγεία προσωπικού) αντιμετωπίζει καθυστερήσεις που δημιουργούν επιπτώσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων που έχουν αναληφθεί για τις αντίστοιχες επενδύσεις.

Λόγω της πανδημίας COVID-19, ο Ricardo Darre, επικεφαλής της γαλλικής εταιρείας που εκτελεί την γεώτρηση στον Λίβανο, δήλωσε ότι το πλήρωμα του πλοίου πήγε για παρατεταμένη διαμονή στις ακτές της χώρας, (SigmaLive network-Σημερινή, Μάριος Πούλλαδος 5/4/2020). Ως προληπτικά μέτρα, είπε ότι όλο το πλήρωμα υποβλήθηκε σε περίοδο καραντίνας 14 ημερών και σε τεστ για κορωνοϊό, προτού εγκατασταθεί στην εξέδρα γεώτρησης. Σημειώνεται πως η TOTAL ηγείται της κοινοπραξίας με την ιταλική Eni και τη ρωσική Novatek, η οποία έχει άδεια να τρυπήσει σε 2 από τα 10 θαλασσοτεμάχια του Λιβάνου: το 4 και το 9. Η γεώτρηση στο τεμάχιο 9 της ΑΟΖ του Λιβάνου προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί τον Δεκέμβριο, αλλά μπορεί να υποστεί καθυστερήσεις, αφού λογικά ακολουθεί η γεώτρηση στην Κυπριακή ΑΟΖ. Ο Darre δήλωσε ότι αυτό που συμβαίνει με τον κορωνοϊό μπορεί να επηρεάσει τα χρονοδιαγράμματα.

Ισραήλ: Στην περιοχή αυτή, που ήδη έχουν ανακαλυφθεί πρόσφατα σημαντικά κοιτάσματα, που αρκετά βρίσκονται στο στάδιο της παραγωγής, υπάρχουν δύο

μεγάλες προκλήσεις. Αφενός η ανάπτυξη του τεράστιου κοιτάσματος Λεβιάθαν (περ. 20 τρισ. κυβικά πόδια) και αφ' ετέρου η ανάπτυξη των κοιτασμάτων Karish (1,3 τρισ. κυβικά πόδια αερίου) και Tanin (2,2 τρισ. κυβικά πόδια) (Σχ. 10). Και τα δύο απαιτούν μεγάλες επενδύσεις για την ανάπτυξη. Για το πρώτο φαίνεται ότι τελικά προτείνεται η λύση της διοχέτευσης του αερίου για υγροποίηση στα εργοστάσια της Αιγύπτου μέσω αγωγών. Για το δεύτερο, την ανάπτυξη του οποίου έχει αναλάβει η εταιρία Ενεργειακή (με αντίστοιχα ενδιαφέροντα στον Πρίνο, στο Ιόνιο, στο Μαυροβούνιο κ.α), έχει ήδη αρχίσει να κατασκευάζεται ειδικό σκάφος τύπου FPSO (Floating Production Storage and Offloading), που θα αγκυροβολήσει πάνω από το κοιτάσμα και μέσω του οποίου, θα μπορεί να αντλείται το αέριο από το κοιτάσμα και να διοχετεύεται στα κέντρα κατανάλωσης. Ήδη η Εταιρία έχει εξασφαλίσει με εταιρίες του Ισραήλ συμβόλαια, για την απορρόφηση του παραγόμενου προϊόντος και το σκάφος πρόσφατα έφυγε από τα ναυπηγεία της Ν. Κορέας και κατευθύνεται στην Σιγκαπούρη για να εγκατασταθεί ο βασικός εξοπλισμός, ώστε να είναι έτοιμο το 2021. Το πρόγραμμα για την ώρα δεν απειλείται και φαίνεται να συνεχίζεται κανονικά. Η πορεία του θα εξαρτηθεί από την επίδραση που θα έχει ο κορωνοϊός στην ζήτηση κυρίως στο Ισραήλ αλλά και ευρύτερα, από τις διαμορφούμενες τελικές τιμές.

Τουρκία: Και οι παράνομες δραστηριότητες της χώρας αυτής, κυρίως στην Κυπριακή ΑΟΖ, φαίνεται να αναστέλλονται -εκτός των άλλων- και από την επίδραση του κορωνοϊού στο προσωπικό και στις μετακινήσεις που είναι απαραίτητες για τις γεωτρήσεις. Αλλά όπως δήλωσε πρόσφατα και ο υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας Φατίχ Ντομέζ, οι γεωτρητικές δραστηριότητες θα συνεχιστούν μετά τον Ιούνιο. Και τα δύο γεωτρήματα που δρούσαν παράνομα (Fatih, Yavuz) μαζί με τα έξι συνοδευτικά σκάφη (Sancar, Korkut, Altan, Osman Bey, Orhan Bey, Ertugrul Bey) έχουν καταπλεύσει στο λιμάνι Tasucu, όπου και ελλιμενίζονται. (Στις 6/4/2020 το Fatih αναχώρησε για Κων/πολη και σήμερα 8/4/2020 14:33 βρίσκεται στα Δαρδανέλια). Μόνο το ερευνητικό σκάφος Barbaros Hayreddin Pasa συνεχίζει σήμερα και χωρίς διακοπή από το 2019, ένα πυκνό ερευνητικό σεισμικό πρόγραμμα μέσα στα οικόπεδα της Κυπριακής ΑΟΖ.

Συμπεράσματα: Συνολικά στην προσπάθειά μας να ανακεφαλαιώσουμε για το πως η επίδραση του κορωνοϊού, επηρεάζει ιδιαίτερα τον ενεργειακό σχεδιασμό στην Ελλάδα και στην ΝΑ Μεσόγειο θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε ορισμένα χαρακτηριστικά, θετικά και αρνητικά.

- Η παρατηρούμενη μείωση των διεθνών τιμών των υδρογονανθράκων, λόγω μείωσης της ζήτησης χωρίς αντίστοιχη μείωση της παραγωγής, επιδρά θετικά στο ισοζύγιο και της Ελλάδας και της Κύπρου, που σαν χώρες εισαγωγής, μειώνουν την εκροή πολύτιμου συναλλάγματος που συνεπάγεται η εισαγωγή ενεργειακών πόρων.
- Βάσει της εκτίμησης ορισμένων, το παραπάνω έχει ευεργετική επίδραση στο περιβάλλον, αφού αφενός προκαλεί μείωση των εκπομπών αερίων και αφετέρου στρέφει σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας με καθαρό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

- Παράλληλα όμως αποτρέπει νέες επενδύσεις στον τομέα των υδρογονανθράκων (Υ/Α). Μεγάλες εταιρίες, που έχουν αναλάβει παραχωρήσεις στην Ελλάδα και έχουν ήδη αρχίσει να παράγουν ερευνητικό έργο και σύντομα γεωτρητικό για την ανακάλυψη και παραγωγή Υ/Α, καθυστερούν η και αναβάλλουν τις πολύτιμες επενδύσεις, που εκτός από οικονομικές επιπτώσεις, θα επιφέρουν και ανάλογες επιπτώσεις στην απασχόληση. Ομοίως στην Κύπρο οι τόσο απαραίτητες σήμερα επενδύσεις, πάνω σε ήδη ανακαλυφθέντα κοιτάσματα, εκ των οποίων άλλα βρίσκονται κοντά στο στάδιο της παραγωγής και άλλα στο στάδιο της ανάπτυξης, δείχνουν σημεία διστακτικότητας και παρουσιάζονται τουλάχιστον παράξενες απόψεις εκμετάλλευσης, αν και μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να είναι ικανές να ανατρέψουν το ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η υγειονομική επίδραση του κορωνοϊού στο προσωπικό που εργάζεται στον ενεργειακό τομέα, επηρεάζει την απασχόληση του απαραίτητου και μη εύκολα ανανεώσιμου εξειδικευμένου προσωπικού, αλλά και την απασχόληση τρίτων που ασχολούνται σε συμπληρωματικές εργασίες.
- Βασικά προγράμματα αγωγών μεταφοράς αερίου που βρίσκονται σε τελικό στάδιο (π.χ TAP αλλά και σχεδιαζόμενοι IGB, EastMed) πιθανόν να επηρεαστούν αν συνεχιστούν οι περιορισμοί που επιβάλλει ο κορωνοϊός, χωρίς βέβαια μέχρι σήμερα να έχει ανατραπεί ο προγραμματισμός, με το δεδομένο ότι η πτώση των τιμών επηρεάζει την απόσβεση των σχεδιαζόμενων επενδύσεων.
- Στο υγροποιημένο φυσικό αέριο, η επίδραση στην αποθήκευση (Ρεβυθούσα) αλλά και στην υλοποιούμενη επένδυση της μονάδας επαναεριοποίησης (FSRU) στην Αλεξανδρούπολη καθώς και στην μεταφορά του, δειλά – δειλά φαίνονται τα πρώτα δείγματα επηρεασμού με την μορφή καθυστερήσεων.

Τα πιο πάνω αναφερθέντα αναφέρονται στα μέχρι σήμερα δεδομένα. Η επίδραση του κορωνοϊού είναι μια δυναμική διεργασία, που μεταβάλλει τις επιδράσεις καθώς και τις δυνατότητες αντιμετώπισης του συνεχώς και νέα σχέδια έρχονται να αναθεωρήσουν τα παλιά (μόλις ενός μηνός). Η καθημερινή προσπάθεια αποκωδικοποίησης του ιού, οι νέες διαπιστώσεις για την συμπεριφορά του, για την ανακάλυψη τρόπων αντιμετώπισής του, τροποποιούν κάθε ημέρα και τις προβλέψεις για τις μελλοντικές επιδράσεις στον ενεργειακό τομέα, χωρίς μέχρι τώρα να υπάρχει ένα προκαθορισμένο μοντέλο αντιμετώπισης, καθώς και ένας σταθερός σχεδιασμός για την επόμενη ημέρα. Σε κάθε περίπτωση, οφείλουμε μια ψύχραιμη αποτίμηση του διαχρονικού ενεργειακού ισοζυγίου, ιδιαίτερα για την Ελλάδα και την Κύπρο σαν ενεργοεισαγωγικές χώρες, η οποία ίσως καθορίσει και το μίγμα των καταλλήλων κινήσεων και αποφάσεων που θα απαιτηθούν, για τον ιδανικό δυναμικό σχεδιασμό για την δύσκολη αυτή περίοδο, ώστε να επέλθουν οι μικρότερες δυσμενείς επιπτώσεις.

Λεόντιος Πορτοκαλάκης
Τοπογράφος Μηχ., M.Sc.
Πρ. Προϊστ. ΕΛΠΕ Α.Ε
Μέλος ΕΛΙΣΜΕ
